

О. Г. Астаф'єв

Мак Ольга

МАК Ольга (дівоче – Петрова Ольга Нилівна; ін. псевд. і крипт.: Ольга Гец, О. Г.; 20. 07. 1913, м. Кам'янець-Подільський, нині Хмельн. обл. – 18. 01. 1998, м. Торонто, провінція Онтаріо, Канада) – письменниця. Член Об'єдн. «Слово» (1954) і СПУ (1994). Відзнака Укр. літ. фонду за драм. етюд «Дала дівчина хустину» (м. Чикаго, США), нагорода СФУЖО за істор. оповідання «Лебідка» – про князя Ігоря і княгиню Ольгу (м. Філадельфія, США, 1960; опубл. у часописі «Наше життя», Нью-Йорк, 1961, ч. 2). Народилася в сім'ї урядовця, згодом родина переїхала до Києва, де проживала 1914–20, у 1920 – до с. Вільхівчик (нині Корсунь-Шевченків. р-ну Черкас. обл.), на поч. 1920-х рр. повернулася до рідного міста. Після закінчення 7-річ. школи (1929) працювала в рай. відділі освіти в м-ку Солобківці pobl. Кам'янця-Подільського, де познайомилася і вийшла заміж за В. Дорошенка та виїхала до Харкова. 1932–34 навч. у Харків. інституті іноз. мов. 1934 разом із чоловіком переїхала до Кривого Рогу, а 1936 – до Ніжина, де закін. пед. інститут (1938). Після кількох арештів чоловіка як «ворога народу» (загинув у таборах 1944) з двома дітьми поневірялася по містах Львівщини, згодом виїхала до Словаччини, Австрії. В австр. таборі для переміщених осіб вийшла заміж за М. Геца, разом з ним 1947 емігрувала до Бразилії. Спершу жили в Ріо-де-Жанейро, потім у Куритибі, від 1970 – у Торонто. Перші літ. спроби М. припадають на часи навч. у Ніжині, від 1943 під псевд. і крипт. друкувалася в укр. емігрант. періодиці («Український самостійник», «Наше життя», «Мітла», «Нові дні», «Гомін України»). 1947 у г. «Свобода» опубл. серію її фейлетонів, уперше вони вийшли португ. мовою у перекл. о. В. Прийми (1949), 2-е вид. – українською мовою «В кігтях НКВД» (1953; обидва – Прудентополіс). Доопрацьовані фейлетони лягли в основу кн. спогадів «З часів єжовщини» (Мюнхен, 1954; фрагменти у ніжин. г. «Просвіта», 1993–96, № 3–18), де вона відтворила

моторошну картину арештів у Ніжин. пед. інституті і трагічну долю чоловіка. Основу більшості творів М. складає особистісне начало люд. життя в умовах повоєн. сталін. режиму в Україні, зміцнення бюрократ. системи партії, примус. колективізації, штучно організов. голодомору, русифікації, нищення кращих представників укр. нації. Її індивід може й не такий масштаб. у плані предмет. сфери діяльності, рядовий, «непримітний», але він ціліс. і самостійний, має невичерп. люд. потенціал, у пошуках сенсу існування і вибору життєвих стратегій керується здоровою нар. мораллю і християн. етикою, сповнений найглибшого драматизму, страждання, екзистенц. переживання, переоцінки себе і світу. Фундамент для такої особистості, вважає письменниця, заклали укр. духовні традиції, здорова сімейна атмосфера і любов батьків, нар. пісня, церква. У повісті «Чудасій» (Торонто, 1956; нім. – у перекл. о. М. Нички) порушено проблему людини, носія свободи як вищого сенсу буття в умовах рад. дійсності на тлі насильниць. колективізації, голодомору і деперсоналізації (1958 цей твір номінов. на Нобелів. премію, але нагороду присудили Б. Пастернаку). Роман «Проти переконань» (Торонто, 1959) репрезентує реліг.-християн. світовідчуження авторки; побудов. за діалог. принципом: у його основі протиставлено 2 картини світовідчуження – реліг.-духовну, яку символізує родина Кобзаренків, і рац.-матеріаліст., за якою стоїть Ігор Березовський. Конфлікт переживань провокує доволі тривалу дискусію, яка визначає подальше життя персонажів, їх екзистенц.-морал. переживання. Акцент на автентичності люд. буття в умовах погранич. ситуації характерний для повісті «Куди йшла стежка?» (Нью-Йорк; Філадельфія, 1961). Персонажі твору ніби перебувають поза собою, але у своїх вчинках, у своїй включеності в укр. нац. рух (йдеться про події революції і становлення рад. режиму) «виліплюють» себе, ситуація прискореного істор. часу спонукає їх набути нац. ідентичності і відповідати на екзистенц. виклики часу. Пріоритет особистості над життєвою ситуацією і буттям взагалі є основою поведінки більшості героїв твору, дуже різних, наділених різними етич. імперативами. У повісті «Каміння під косою» (Торонто, 1973; К., 1994, 2004; англ. перекл. В. Качмарської – «Stones Under the Scythe», Bloomington, 2011) через етико-естет. аспекти відтворено одну з найбільших трагедій історії – штуч. голодомор 1932–33. До цієї теми письменниця зверталася у своїх оповіданнях і нарисах «Земля плаче», «Українське село під більшовиками», «Проциха», «Столиця голодного жаху», «У Великодню ніч» та ін. У повісті осмислено проблеми взаємин людини і влади, місця селянина в системі рад. влади та програми колгосп. будівництва, розкрито дегуманізацію рад. суспільства та деформацію сусп. моралі, реконструйовано соціоідеол. та психобіол. начала люд. поведінки, що становлять у повісті «Клубок» інтертекстуал. переплетень, конотацій, контекстуал. зв'язків. Апокаліпт. картина покликана сприяти пробудженню нац. ідентичності, істор. свідомості, утвердженню ідеалів гуманізму, справедливості і люд. права. У романі «Жаїра» (Торонто, 1957–58) змальовано боротьбу бразил. індіанців проти колонізаторів, жах колоніал. експансії і розподіл вільних територій, порушення природ. плину подій, руйнацію місц. системи вироб. сил, кривавий розгул, злодіяння, злочини колонізаторів. М. відома як майстер пригодниць. творів, щедрих на

несподівані вчинки героїв, гостру інтригу, заплутані сюжетні лінії, напружену сюжетну фабулу – повість для дітей «Бог вогню» (Мюнхен, т. 1 – «Санта Антоніо», 1953, т. 2 – «Драма на Гваїрі», 1955, т. 3 – «В Мато Гроссо», 1956) про емігрант. долю укр. юнака, якого воєнне лихоліття разом з батьком закинуло до бразил. с-ща, де він здивований екзотич. місц. природою, історією колонізації краю, віруваннями й переказами індіанців, їх побутом і культурою, знайомиться з індіан. вождем, місіонерами. Проблематика трилогії знову ж таки перегукується з лейтмотивом більшості творів письменниці: у людині найбільше важить духовне начало, підпорядкування своїх учинків свідомо поставленим цілям, християн. чесноти, принциповість, рішучість, наполегливість. Авторка істор. повісті з часів козаччини «Руслом угору» (Торонто, 1973), багатьох популяр. творів для дітей, зокрема істор. казок, що вийшли під грифом «Об'єднання працівників літератури для дітей і молоді імені Леоніда Глібова» у Торонто: «Як Олег здобував Царгород» (1979), «Аскольд і Дир та київські князі» (1998), «Киянка красуня подолянка» (1998) та ін. У її упорядкуванні й опрацюванні під грифом цього ж Об'єдн. також вийшла кн. «Призабуті казки. Українські народні казки Придніпрянщини» (1977). Багато казок М. передруковано в Україні, вони увійшли до різних читанок, хрестоматій, збірників: цикл різдвяних казок «Вертеп», «Розігряті душі», «Возсія мирові світ разума» («Святий вечір. Оповідання українських письменників», Л., 2007), «Як Іван-великан чортів перехитрив» («Літературна Хмельниччина ХХ століття: Хрестоматія», Хм., 2005) тощо. Стилеві М. притаманні орнаментальність, відхилення наративу від осн. сюжет. лінії, різнотемат. переходи, використання вишуканих метафор, ускладнення синтаксису, мовна ритмізація. Написала низку спогадів і статей: «Мій Ніжен» (Ніжин, 2001), «Видвигаю людину» («Наше життя», 1960, ч. 7), «Мене наснажувала Україна» («Просвіта», 1993, № 5–6), «Катедра українських студій чи Кафедра малоросіяництва» («Сучасність», 1996, № 11) та ін. 1993 побувала в Україні, відвідала Київ (виступила на твор. вечорі, влаштованому на її честь), Кам'янець-Подільський, Ніжин, Канів, Львів, Хотин, Чернівці.

Рекомендована література

1. Бучинський Д. Ольга Мак та її літературна данина // Визв. шлях. 1957. Кн. 2;
2. Кузьменко С. Ольга Мак та її літературна творчість // Хрестоматія з укр. літ-ри в Канаді. Едмонтон, 2000;
3. Свідзинський А. Ольга Мак // РД. 2003. № 5–8;
4. Кирпа Г. «Я є кимсь...» // ЛУ. 2003, 9 жовт.;
5. Храплива-Щур Л. Письменниця непохитних переконань: Незабутні // УС. 2003, 11–17 груд.;
6. Дзюбишина-Мельник Н. Ольга Мак і сучасний читач // УМЛ. 2004. Ч. 35;
7. Чередниченко Д. Завжди на рідній землі // Дзвін. 2008. № 1;
8. Астаф'єв О. Ольга Мак згадує Ніжин // Укр. дім. 2013. № 3, 4;
9. Рега А. Трансцендентний вимір прози Ольги Мак // Філол. трактати. 2013. Т. 5, № 2;

10. Смирнова Н. Історичні казки Ольги Мак: семантичний рівень // Вісн. Черкас. університету. Сер. Філол. науки. 2013. № 5;
11. Трембецький А. А., Трембецький А. М. Письменниця-подолянка Ольга Мак – гордість української діаспори Бразилії та Канади // Освіта, наука і культура на Поділлі. 2013. Т. 20.

Бібліографічний опис:

Мак Ольга / О. Г. Астаф'єв// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-60562>. – Останнє поновлення : 1 січ. 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).